GENERALINĖS ADVOKATĖS
LAILA MEDINA IŠVADA,
pateikta 2024 m. birželio 20 d.[1]

Sujungtos bylos C-258/23–C-260/23

IMI – Imagens Médicas Integradas SA (C-258/23)
Synlabhealth II SA (C-259/23)
SIBS – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA,
SIBS, Cartões – Produção e Processamento de Cartões SA,
SIBS Processos – Serviços Interbancários de Processamento SA,
SIBS International SA,
SIBS Pagamentos SA,
SIBS Gest SA,
SIBS Forward Payment Solutions SA,
SIBS MB SA (C-260/23)
prieš
Autoridade da Concorrência

(*Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão* (Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas, Portugalija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencijos taisyklių pažeidimas – Nacionalinės konkurencijos institucijos atliekamas SESV101 ir 102 straipsnių taikymas – Elektroninių laiškų poėmis – Prokuratūros išduotas įsakymas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 7 straipsnis – Teisės į komunikacijos slaptumą pažeidimas“

Įvadas

1. Trijuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą, pateiktuose šiose sujungtose bylose, *Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão* (Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas, Portugalija) pateikia Teisingumo Teismui tris prejudicinius klausimus dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnio išaiškinimo.

2. Šie klausimai pateikti nagrinėjant tris bylas tarp *IMI – Imagens Médicas Integradas S A* (toliau – IMI), kelių SIBS grupės bendrovių (toliau kartu – SIBS) ir *Synlabhealth II S A* (toliau kartu – *Synlabhealth II SA*) (toliau kartu – ieškovės pagrindinėje byloje) ir *Autoridade da Concorrência* (Konkurencijos priežiūros institucija, Portugalija, toliau – AdC) dėl ieškovių

[1] Originalo kalba – prancūzų.

pagrindinėje byloje darbuotojų elektroninių laiškų poėmio per kratas jų patalpose, AdC atliekant tyrimus dėl įtariamų Portugalijos konkurencijos taisyklių pažeidimų ir, nelygu atvejis, SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimų, teisėtumo.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Chartija

3. Pagal Chartijos 7 straipsnį „kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas“.

4. Chartijos 52 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. Bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

<…>

3. Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

5. Chartijos 53 straipsnyje „Apsaugos lygis“ numatyta, kad „jokia šios Chartijos nuostata negali būti aiškinama kaip ribojanti ar kitaip varžanti žmogaus teises ir pagrindines laisves, kurias atitinkamoje taikymo srityje pripažįsta Sąjungos teisė, tarptautinė teisė ir tarptautiniai susitarimai, kurių šalys yra Sąjunga ar visos valstybės narės, įskaitant [EŽTK], taip pat valstybių narių konstitucijos“.

2. Direktyva (ES) 2019/1

6. Direktyvos (ES) 2019/1[2] tikslas – nustatyti tam tikras taisykles siekiant užtikrinti, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turėtų būtinas nepriklausomumo garantijas, išteklius ir vykdymo užtikrinimo bei baudų skyrimo įgaliojimus tam, kad galėtų veiksmingai taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius. Pagal jos 31 konstatuojamąją dalį „nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turėtų galėti atlikti visus reikiamus įmonių ir asociacijų patalpų patikrinimus, kai <…> jos gali įrodyti, kad esama pagrįstų priežasčių įtarti SESV 101 arba 102 straipsnio pažeidimą. Ši direktyva neturėtų trukdyti valstybėms narėms reikalauti išankstinio nacionalinių teisminių institucijų leidimo tokiems patikrinimams atlikti.“ Šios direktyvos 32 konstatuojamosios dalies pabaigoje nurodyta, kad „įgaliojimai tikrinti su verslu susijusias knygas arba įrašus turėtų apimti visų formų susirašinėjimą, pavyzdžiui, elektroninius pranešimus, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra neperskaityti ar buvo ištrinti“. Minėtos

[2] 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES), kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas (OL L 11, 2019, p. 3).

direktyvos 73 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „įrodymai yra svarbus SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimo elementas“ ir kad „[nacionalinės konkurencijos institucijos] turėtų galėti elektroninius pranešimus laikyti atitinkamais įrodymais, neatsižvelgiant į tai, ar tie pranešimai atrodo neperskaityti ar buvo ištrinti“.

7. Direktyvos 2019/1 6 straipsnio „Įgaliojimai tikrinti verslo patalpas“ 1 dalyje numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos galėtų atlikti visus būtinus įmonių ir įmonių asociacijų patikrinimus, apie kuriuos iš anksto nepranešama, siekdamos taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius, ir kad joms, be kita ko, būtų suteikti įgaliojimai „tikrinti su verslu susijusias knygas ir kitus įrašus, nesvarbu, kokioje laikmenoje jie yra saugomi, ir turėti teisę susipažinti su tikrinamam subjektui prieinama bet kokia informacija“, taip pat teisę „paimti ar gauti bet kokio pavidalo tokių knygų ar įrašų kopijas“. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad šiuo straipsniu „nedaromas poveikis pagal nacionalinę teisę taikomiems reikalavimams dėl išankstinio nacionalinės teisminės institucijos leidimo tokiems patikrinimams atlikti“.

8. Šios direktyvos 32 straipsnyje „Įrodymų priimtinumas nacionalinėse konkurencijos institucijose“ numatyta: „[v]alstybės narės užtikrina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos priimtinais įrodymais laikytų <…> elektroninius pranešimus“.

B. Portugalijos teisė

9. Portugalijos Respublikos Konstitucijos (toliau – PRK) 34 straipsnio „Būsto ir susirašinėjimo neliečiamumas“ 1 dalyje nurodyta, kad „būstas ir susirašinėjimo slaptumas, taip pat kitos privataus bendravimo priemonės yra neliečiamos“. Šio straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „valdžios institucijoms draudžiama kištis į susirašinėjimą, telekomunikacijas ar kitas ryšių priemones, išskyrus baudžiamojo proceso teisėje numatytus atvejus.“

10. 2012 m. gegužės 8 d. *Lei nº 19/2012 (novo regime jurídico da Concorrência)* (Įstatymas Nr. 19/2012, kuriuo patvirtinamas naujas konkurencijos teisinis reglamentavimas) (toliau – Konkurencijos įstatymas), galiojusio iki 2022 m. rugsėjo 15 d., 18 straipsnio 1 dalies c punkte buvo numatyta, kad, įgyvendindama įgaliojimus skirti sankcijas, AdC turėjo teisę „įmonių ar įmonių asociacijų patalpose, žemės sklypuose ar transporto priemonėse atlikti rašytinių dokumentų ir kitų dokumentų, neatsižvelgiant į jų pavidalą, paieškos, tyrimo, rinkimo ir poėmio operacijas kiekvieną kartą, kai paaiškėja, kad tokių veiksmų reikia įrodymams gauti“. Pagal šio straipsnio 2 dalį šiems veiksmams atlikti reikalingas „kompetentingos teisminės institucijos leidimas“ [3].

11. To paties įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad bet kokio pobūdžio ar pavidalo dokumentų poėmis leidžiamas, nurodomas arba patvirtinamas teisminės institucijos sprendimu.

12. Iki 2022 m. rugsėjo 15 d. galiojusios redakcijos Konkurencijos įstatymo 21 straipsnyje buvo numatyta, kad „įgalioti leisti atlikti 18 straipsnio 1 dalies c ir d punktuose ir 20 straipsnyje nurodytus veiksmus yra [AdC] buveinės vietos teismo prokuratūra arba, jei tai aiškiai numatyta, to paties teismo ikiteisminio tyrimo teisėjas“ [4].

13. Nuo 2022 m. rugsėjo 16 d. Konkurencijos įstatymas buvo iš dalies pakeistas 2022 m. rugpjūčio 17 d. Įstatymu Nr. 17/2022, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2019/1. Šiuo įstatymu Konkurencijos įstatymo 18 straipsnis buvo papildytas 4 dalimi, pagal kurią kompetentingos

[3] Komisijos pateiktas tekstas.

[4] Komisijos pateiktas tekstas.

teisminės institucijos atsisakymas išduoti AdC šiame straipsnyje nurodytą leidimą gali būti skundžiamas: „a) jeigu sprendimą priėmė prokuratūros tarnautojas – jo vadovui; b) jeigu sprendimą priėmė ikiteisminio tyrimo teisėjas – apeliaciniam teismui, kurio sprendimas yra galutinis“.

14. Konkurencijos įstatymo, iš dalies pakeisto 2022 m. rugpjūčio 17 d. Įstatymu Nr. 17/2022, 21 straipsnyje numatyta, kad „[AdC] buveinės vietos teismo kompetentinga teisminė institucija turi teisę leisti imtis 18 straipsnio 1 dalies a–d punktuose, 19 straipsnyje ir 20 straipsnyje nurodytų veiksmų“.

II. Pagrindinės bylos, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

15. Iš nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad atlikdama kiekvieną tyrimą, susijusį su ieškovėmis pagrindinėse bylose[5], AdC nusprendė, jog būtina imtis „kratos, tyrimo, įrodymų rinkimo ir paėmimo priemonių“. Šiuo tikslu ji paprašė kompetentingos teisminės institucijos, šiuo atveju – prokuratūros leidimo taikyti šias priemones. Šie prašymai buvo patenkinti ir, remiantis prokuratūros išduotais įsakymais, buvo leista paimti, be kita ko, „apskaitos ir kitų dokumentų kopijas ir nuorašus, neatsižvelgiant į tai, ar tie dokumentai yra atviri ir archyve, arba atviri ir yra darbuotojų žinioje, konkrečiai – elektroninius laiškus ir vidaus dokumentus, kuriuose pateikiama informacija įvairiais hierarchijos lygiais ir rengiant sprendimus dėl įmonių komercinės politikos, tai pat vadovų ar administracijos posėdžių protokolus, neatsižvelgiant į tai, ar jie saugomi nustatytoje vietoje arba tokioje vietoje, kur visuomenė negali laisvai su jais susipažinti, įskaitant bet kokias elektronines laikmenas ar kompiuterius, taip pat tikrinti ir kopijuoti juose esančią informaciją, tiesiogiai arba netiesiogiai susijusią su antikonkurenciniais veiksmais“.

16. Iš Teisingumo Teismo kanceliarijai atsiųstų teismo dokumentų matyti, kad kratos, rinkimo ir paėmimo operacijos buvo vykdomos ieškovių pagrindinėje byloje patalpose 2021 m. sausio mėn.–2022 m. kovo mėn. laikotarpiu[6]. Per šias operacijas, atlikus paiešką tikrinamų bendrovių darbuotojų elektroniniame pašte, buvo paimta keli tūkstančiai elektroninių rinkmenų, kurios laikytos svarbiomis tyrimui. Kiekvienu atveju ieškovės pagrindinėje byloje nesutiko su tokiu poėmiu ir teigė, kad jis neteisėtas, nes juo buvo pažeista jų teisė į susirašinėjimo slaptumą, ir bet kuriuo atveju dėl to, kad šiam poėmiui nebuvo gautas ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimas. Tada ieškovės pagrindinėje byloje apskundė AdC sprendimus atmesti jų prieštaravimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

17. Tas teismas nurodo, kad pagal Konkurencijos įstatymą ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimo reikalaujama tik tais atvejais, kai dokumentai paimami banko įstaigose, kai atliekamos būsto kratos ir kratos advokatų kontorose ar medicinos kabinetuose. Kitais atvejais pakaktų prokuratūros, kaip teisminės institucijos, leidimo. Minėtas teismas pabrėžia, kad nors pagrindinės bylos susijusios su administraciniu pažeidimu, Konkurencijos įstatymo nuostatos atitinka baudžiamosios teisės sistemos logiką. Taigi, kai įrodymų rinkimo priemonėmis gali būti

[5] IMI atveju tyrimai buvo susiję su susitarimu ar suderintais veiksmais teleradiologijos rinkoje, kuriais siekta panaikinti konkurenciją ir padidinti valstybės mokamą kainą už paslaugų teikimą šiame sektoriuje; SIBS atveju tyrimai buvo atliekami dėl galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kai tretiesiems asmenims nustatomos nesąžiningos prieigos prie *Multibanco* tinklo sąlygos, siekiant apriboti konkurenciją, be kita ko, mokėjimų apdorojimo srityje, o *Synlabhealth* atveju tyrimai buvo atliekami dėl galimo antikonkurencinio elgesio, t. y. konkurentų tarpusavio keitimosi jautria informacija ir veiksmų derinimo derantis su Portugalijos visuomenės sveikatos priežiūros institucijomis dėl Covid-19 testo kainų.

[6] Atitinkamai 2021 m. sausio–vasario mėn. SIBS patalpose, 2021 m. rugsėjo–spalio mėn. IMI patalpose ir 2022 m. kovo mėn. *Synlabhealth* patalpose.

pažeistos pagrindinės teisės, būtinas ikiteisminio tyrimo teisėjo dalyvavimas, o kitais atvejais reikalaujama tik prokuratūros, kuriai tenka vadovauti tyrimui, dalyvavimo. Todėl kyla klausimas, ar, kaip teigia ieškovės pagrindinėje byloje, vien tai, kad AdC paimti dokumentai yra iš atitinkamų įmonių darbuotojų darbiniame elektroniniame pašte esančios komunikacijos, leidžia pripažinti šiuos dokumentus „susirašinėjimu“, kurio neliečiamumas yra pagrindinė teisė, kuriai taikoma aukštesnio lygio apsauga. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad anksčiau jau turėjo galimybę į šį klausimą atsakyti neigiamai.

18. Šiomis aplinkybėmis *Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão* (Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kiekvienoje iš pagrindinių bylų pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus[7]:

„1. Ar elektroniniu paštu perduoti verslo dokumentai, kurie nagrinėjami šioje byloje, laikomi „susirašinėjimu“ [Chartijos] 7 straipsnio taikymo tikslais?

2. Ar [Chartijos] 7 straipsnis draudžia verslo dokumentų, kurie perduodami elektroniniu paštu bendraujant įmonės vadovams ir darbuotojams, poėmį, kai vykdomas SESV 101 straipsniu (buvęs EB 81 straipsnis) [arba, byloje C-260/23, SESV 102 straipsniu (buvęs EB 82 straipsnis] draudžiamų susitarimų ir veiksmų tyrimas?

3. Ar [Chartijos] 7 straipsnis draudžia atlikti aptariamų verslo dokumentų poėmį, iš anksto gavus leidimą iš teisminės institucijos, šiuo atveju – prokuratūros, kuri atstovauja valstybę, gina teisės aktuose apibrėžtus interesus, vykdo baudžiamąjį persekiojimą remdamasi teisėtumo principu ir gina demokratijos teisėtumą remdamasi Konstitucijos nuostatomis bei veikia nepriklausomai nuo kitų centrinės, regioninės ir vietos valdžios institucijų?“

19. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-258/23, C-259/23 ir C-260/23 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys bei priimtas sprendimas. Šalys pagrindinėse bylose, Graikijos, Čekijos ir Portugalijos vyriausybės bei Komisija pateikė rašytines pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį.

III. Vertinimas

20. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo prašymą, šioje išvadoje bus nagrinėjamas tik trečiasis prejudicinis klausimas. Vis dėlto, kadangi atsakymas į šį klausimą logiškai priklauso nuo atsakymų į pirmuosius du klausimus, prieš pradedant nagrinėti trečiąjį klausimą, reikia juos trumpai išnagrinėti. Prieš juos nagrinėjant dar bus pateiktos kelios įžanginės pastabos, susijusios su visais prašymais priimti prejudicinį sprendimą.

A. Įžanginės pastabos

21. Pirmiausia pažymėtina, kad nekyla abejonių, jog Chartija taikoma pagrindinėms byloms, susijusioms su pagrindinių teisių paisymo klausimu, kai nacionalinė konkurencijos priežiūros institucija vykdo patikrinimus atlikdama tyrimus dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimų[8].

[7] Trijuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą klausimai suformuluoti vienodai, išskyrus antrajame klausime, nelygu atvejis, pateiktą nuorodą į SESV 101 ar 102 straipsnius.

[8] Pavyzdžiui, žr. 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie* (C-617/17, EU:C:2019:283, 36 punktas).

22. Toliau reikia pateikti dvi pastabas dėl šių sujungtų bylų teisinio pagrindo.

23. Pirma, dėl nacionalinio teisinio pagrindo pažymiu, jog iš pagrindinės bylos šalių ir Komisijos rašytinių pastabų matyti, kad dviem sprendimais, priimtais atitinkamai 2023 m. kovo 16 d.[9] ir 2023 m. gegužės 26 d.[10], *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas, Portugalija) iš Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies c punkto ir 20 straipsnio 1 dalies kylančią taisyklę, kuria remdamasi AdC atliko kratą ir „atidarytų“ elektroninių laiškų, t. y. tų, kurie buvo pažymėti kaip „perskaityti“, poėmį gavusi tik prokuratūros leidimą, pripažino prieštaraujančia Konstitucijai (toliau – 2023 m. teismo sprendimai). Tuose sprendimuose *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas), pirma, atmetė skirtumą tarp atidarytų (perskaitytų) elektroninių laiškų, laikomų paprastais „dokumentais“, ir neatidarytų (neperskaitytų) elektroninių laiškų, vis dėlto patenkančių į „susirašinėjimo“ sąvoką, kuria Portugalijos teismai rėmėsi, grįsdami AdC atlikto pirmosios kategorijos laiškų poėmio remiantis vien prokuratūros leidimu, teisėtumą[11]. *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) nusprendė, kad visiems elektroniniams laiškams, nesvarbu, ar jie atidaryti, ar neatidaryti, taikomos PRK 34 straipsnyje numatytos garantijos, kol jie saugomi toje vietoje, prie kurios turi prieigą tik jų adresatas[12]. Antra, *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) konstatavo, kad elektroninių laiškų paieškai ir poėmiui per AdC atliktus patikrinimus siekiant surinkti įrodymus bylose dėl nacionalinių ir Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimo buvo taikoma PRK 34 straipsnio 4 dalies pabaigoje numatyta išimtis, tačiau leidimą šiems veiksmams atlikti galėjo duoti tik ikiteisminio tyrimo teisėjas[13]. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė minėtų teismo sprendimų, iš kurių tik pirmasis priimtas anksčiau nei pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą[14], iš, be kita ko, šalių pagrindinėje byloje pateiktų pastabų Teisingumo Teisme matyti, kad *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) pripažintas prieštaravimas Konstitucijai yra viena iš teisinių ir faktinių aplinkybių, kuriomis remdamasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą. Šiomis aplinkybėmis pažymiu, kad *Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão* (Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas) 2024 m. balandžio mėn. pateikė du naujus prašymus priimti prejudicinį sprendimą, kuriuose iš esmės keliami tie patys klausimai ir kuriuose išsamiai išdėstyti 2023 m. teismo sprendimai ir jų pasekmės AdC įgaliojimams atlikti patikrinimus ir poėmį[15].

24. Antra, dėl Sąjungos teisinio pagrindo pažymiu, jog neaišku, ar Direktyva 2019/1 taikoma visoms pagrindinėms byloms. Pagal jos 36 straipsnį ši direktyva įsigaliojo 2019 m. vasario 3 d., o kaip matyti iš jos 34 straipsnio 1 dalies, valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus šiai direktyvai įgyvendinti, ne vėliau kaip iki 2021 m. vasario 4 d. Bet kuriuo atveju, kaip nurodysiu toliau atlikdama analizę, ši direktyva neturi tiesioginės reikšmės bent jau atsakant į trečiąjį prejudicinį klausimą, į kurį sutelkta ši išvada.

25. Tai patikslinusi, norėčiau trumpai išdėstyti savo poziciją dėl argumentų, kuriuos ieškovės pagrindinėje byloje pateikė ginčydamos prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą.

9 Sprendimas Nr. 91/2023, byla Nr. 559/2020 (toliau – Sprendimas Nr. 91/2023).

10 Sprendimas Nr. 314/2023, byla Nr. 145/2021.

11 Atrodo, kad dėl skirtumo tarp atidarytų ir neatidarytų elektroninių laiškų Portugalijos teismų praktikoje ir doktrinoje kyla daug diskusijų, kaip tai, be kita ko, nurodo Portugalijos vyriausybė. Ši vyriausybė visų pirma nurodo, kad iki labai neseniai Portugalijos teismai konstatuodavo, kad, atlikdama atidarytų (perskaitytų) e. laiškų poėmį, AdC nesikišo į komunikacijos ir „susirašinėjimo“ procesą, todėl šie e. laiškai pateko į sąvoką „dokumentas“.

12 Žr. Sprendimo Nr. 91/2023 motyvuojamosios dalies 15–18 punktus.

13 Žr. Sprendimo Nr. 91/2023 motyvuojamosios dalies 19 ir paskesnius punktus.

14 Vis dėlto pirmasis iš šių sprendimų buvo pridėtas prie pagrindinių bylų medžiagos, atsiųstos Teisingumo Teismo kanceliarijai.

15 Šie prašymai priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjami bylose *Apap ir kt.* (C-132/24) ir *Blueotter ir kt.* (C-195/24).

26. Byloje C-258/23 IMI teigia: kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė Teisingumo Teismui Sprendimo Nr. 91/2023, prašymas priimti prejudicinį sprendimą neužtikrina, kad jo pateiktas atsakymas bus kuo išsamesnis ir naudingesnis. Šiuo klausimu pažymiu, jog prašymu priimti prejudicinį sprendimą siekiama, kad Teisingumo Teismas išaiškintų Chartijos 7 straipsniu suteikiamos apsaugos nuo tokių priemonių, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, apimtį tokiomis aplinkybėmis, kurios patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Taigi tokio išaiškinimo naudingumas siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje negali būti paneigtas, bent jau neperžengiant paprasto prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo ginčijimo ribų ir nepradedant bylos nagrinėjimo iš esmės.

27. Byloje C-259/23 *Synlabhealth* teigia, kad sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodytos kelios faktinės aplinkybės [16], kurios būtinos norint suprasti ginčą, ir taikytinos teisės aktų nuostatos. Primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją, į kurią šiuo metu atsižvelgta Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio a ir b punktuose, siekiant pateikti tokį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, reikia, kad tas teismas apibrėžtų pateikiamų klausimų faktines ir teisines aplinkybes arba bent paaiškintų šiuos klausimus pagrindžiančias faktines prielaidas [17]. Manau, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-259/23 atitinka šiuos reikalavimus. Pirma, jame yra pakankamai informacijos, kad Teisingumo Teismas galėtų suprasti tiek pagrindinės bylos teisines ir faktines aplinkybes, tiek pateiktų prejudicinių klausimų prasmę ir apimtį. Antra, klausimas, ar, kaip teigia *Synlabhealth*, AdC peržengė prokuratūros leidimo ribas, kai tikrino šios bendrovės patalpas ir vykdė poėmį jose, priskiriamas prie faktinių aplinkybių vertinimo, todėl priklauso tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai [18]. *Synlabhealth* taip pat nurodo, kad nebuvo išklausyta dėl pateiktų prejudicinių klausimų, pažeidžiant Portugalijos teisėje numatytus procesinius reikalavimus, ir dėl šios priežasties ji apskundė sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą [19]. Ji prašo Teisingumo Teismo sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas sprendimas dėl jos skundo. Šiuo klausimu primenu, jog iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad per SESV 267 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo ir nacionalinio teismo funkcijų pasidalijimą, Teisingumo Teismui nepriklauso tikrinti, ar sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą buvo priimtas pagal nacionalines teismo veiklos organizavimo ir proceso taisykles. Teisingumo Teismas privalo laikytis valstybės narės teismo priimto sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jeigu jis nepanaikintas pasinaudojant teisių gynimo priemonėmis, kurios gali būti numatytos nacionalinėje teisėje [20]. Taigi *Synlabhealth* prašymas turi būti atmestas. Galiausiai išsamumo sumetimais pažymiu, jog *Synlabhealth* savo rašytinėse pastabose nurodo, kad buvo pažeista jos teisė dalyvauti procese Teisingumo Teisme, nes jai nebuvo pranešta nei apie pirmininko sprendimą sujungti bylą C-259/23 su bylomis C-258/23 ir C-260/23, nei apie prašymus priimti prejudicinį sprendimą šiose dviejose bylose. Šiuo klausimu tik pabrėžiu, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 96 straipsnio 1 dalyje pateiktas baigtinis sąrašas suinteresuotųjų asmenų, galinčių pateikti pastabas per prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą. Taigi ši teisė negali būti suteikiama jame aiškiai nenurodytiems fiziniams ar juridiniams asmenims [21]. Be to, remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 97 straipsnio 1 dalimi, „pagrindinės bylos šalys“ yra

[16] Tą patį argumentą SIBS pateikė byloje C-260/23.

[17] Žr. 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *European Superleague Company* (C-333/21, EU:C:2023:1011, 59 punktas).

[18] Šiuo klausimu žr. 2024 m. sausio 11 d. Sprendimą *Global Ink Trade* (C-537/22, EU:C:2024:6, 40 punktas).

[19] Pažymiu, kad tokį skundą taip pat padavė SIBS.

[20] Žr. 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *Krajowa Rada Sądownictwa (Teisėjo galimybė toliau eiti pareigas)* (C-718/21, EU:C:2023:1015, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[21] Šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Orizzonte Salute* (C-61/14, EU:C:2015:655, 31 punktas).

prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pagal nacionalines proceso normas nurodytos bylos šalys. Kadangi *Synlabhealth* nėra bylų C-258/23 ir C-260/23 šalis, jai negali būti leista pateikti Teisingumo Teisme pastabų šiose bylose. Šios išvados nepaneigia tai, kad Teisingumo Teismas pagal Procedūros reglamento 54 straipsnį nusprendė sujungti kelis prašymus priimti prejudicinį sprendimą dėl jų tarpusavio ryšio.

28. Byloje C-260/23 SIBS teigia, kad, pirma, prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas tuo metu, kai faktinės aplinkybės dar nebuvo nustatytos ar aptartos, ir, antra, kad užduoti klausimai nesusiję su ginčo dalyku, kuris apimtų nagrinėjamų priemonių teisėtumo vertinimą pagal Portugalijos teisę, o ne pagal Chartiją. Dėl pirmojo argumento reikia priminti, kad nacionalinis teismas turi nuspręsti, kokioje bylos stadijoje šis teismas turi pateikti prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui [22]. Taigi šis argumentas turi būti atmestas. Tas pats pasakytina apie antrąjį argumentą, grindžiamą teiginiais, dėl kurių prejudiciniai klausimai turi būti išnagrinėti iš esmės.

B. Dėl dviejų pirmųjų prejudicinių klausimų

29. Kaip jau minėjau, trumpai išdėstysiu savo poziciją dėl dviejų pirmųjų prejudicinių klausimų, kurie yra logiška trečiojo prejudicinio klausimo prielaida.

30. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia Teisingumo Teismo, ar sąvoka „komunikacija“, kaip ji suprantama pagal Chartijos 7 straipsnį, apima darbinio pobūdžio elektroninius laiškus, kuriais, naudodami įmonės elektroninį paštą, susirašinėjo šios įmonės darbuotojai ir vadovai [23]. Manau, kad į šį klausimą, kuris, mano nuomone, yra priimtinas nepaisant IMI pateiktų priešingų argumentų [24], reikia atsakyti teigiamai.

31. Šiuo klausimu primenu, kad Teisingumo Teismas, 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime *WebMindLicenses* [25] nurodydamas EŽTT jurisprudenciją, jau turėjo galimybę patvirtinti, kad elektroninių laiškų poėmis fizinio asmens arba komercinės bendrovės verslo ar komercinėse patalpose atlikto patikrinimo metu yra EŽTK 8 straipsnio 1 dalyje užtikrinamos teisės į susirašinėjimo slaptumą [26], todėl, pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį, ir jos 7 straipsnyje įtvirtintos atitinkamos teisės įgyvendinimo ribojimas [27]. Šis teiginys taikomas poėmiui, atliktam tiek per

[22] Šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Coleman* (C-303/06, EU:C:2008:415, 29 punktas).

[23] Pažymiu, kad pirmojo prejudicinio klausimo formuluotėje vartojamas žodis „susirašinėjimas“, buvęs pradiniame Chartijos 7 straipsnio tekste, 2007 m. buvo pakeistas žodžiu „komunikacija“, siekiant atsižvelgti į technologijų pažangą: žr. Su Chartija susijusius išaiškinimus (OL C 303, 2007, p. 17).

[24] Pirma, dėl IMI pateikto argumento, kad pirmasis prejudicinis klausimas yra nepriimtinas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė Sprendimo Nr. 91/2023, darau nuorodą į šios išvados 26 punkte išdėstytus argumentus. Antra, kiek tai susiję su argumentu, kad šis klausimas nekelia „jokių pagrįstų abejonių“, tik priminsiu, kad pagal suformuotą jurisprudenciją dėl tokios aplinkybės nacionalinis galutinės instancijos teismas nebent gali būti atleistas nuo pareigos kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą, tačiau ji neįrodo prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinumo; žr. 2023 m. vasario 7 d. Sprendimą *Confédération paysanne ir kt. (Atsitiktinė mutagenezė in vitro)* (C-688/21, EU:C:2023:75, 35–36 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2024 m. sausio 25 d. Sprendimą *Croce Rossa Italiana ir kt.* (C-389/22, nepaskelbtas Rink., EU:C:2024:77, 52 punktas).

[25] C-419/14, toliau – Sprendimas *WebMindLicenses*, EU:C:2015:832.

[26] EŽTK 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas“.

[27] Žr. Sprendimo *WebMindLicenses* 70–73 punktus. Teisingumo Teismas rėmėsi 1992 m. gruodžio 16 d. EŽTT sprendimu *Niemietz prieš Vokietiją* (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 29–31 punktai); 2002 m. balandžio 16 d. EŽTT sprendimu *Société Colas Est ir kt. prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2002:0416JUD003797197, 40–41 punktai) ir 2015 m. balandžio 2 d. Sprendimu *Vinci Construction ir GTM Génie Civil et Services prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2015:0402JUD006362910, 63 punktas); žr. neseniai priimtą 2023 m. balandžio 4 d. EŽTT sprendimą *UAB Kesko Senukai Lietuva prieš Lietuvą* (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, 109 punktas).

baudžiamąjį procesą, tiek per administracinę procedūrą [28]. Be to, elektroninių laiškų pripažinimas „susirašinėjimu“, kaip tai suprantama pagal EŽTK 8 straipsnio 1 dalį, ir „komunikacija“, kaip tai suprantama pagal Chartijos 7 straipsnį, nepriklauso nuo to, ar šiuos laiškus jų adresatas jau gavo, perskaitė, jų neperskaitė ar juos ištrynė, nuo to, ar pranešimas buvo išsiųstas iš darbo patalpų ar įrangos [29] arba naudojant darbinį elektroninį paštą [30] arba nuo to, kad siuntėjo ar gavėjo adresas yra juridinio asmens adresas [31], ar nuo jų turinio privataus ar neprivataus pobūdžio [32]. Vadinasi, tai, kad, atsižvelgiant į jo turinį, elektroninis laiškas gali būti laikomas „darbiniu“, neleidžia jam netaikyti Chartijos 7 straipsnyje užtikrinamos apsaugos komunikacijai. Galiausiai ši apsauga taikoma ne tik elektroninių laiškų turiniui, bet ir jų sugeneruotiems srauto asmens duomenims, kurie saugomi ir pagal Chartijos 8 straipsnį [33].

32. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia Teisingumo Teismo, ar pagal Chartijos 7 straipsnį nacionalinei konkurencijos institucijai tikrinant įmonių, įtariamų SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimu, komercines patalpas draudžiama paimti šių įmonių darbuotojų ir vadovų elektroninius laiškus, kurie yra darbinio pobūdžio. Mano nuomone, į šį klausimą reikėtų atsakyti neigiamai.

33. Primenu, kad pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintos teisės į komunikacijos slaptumą įgyvendinimo apribojimai galimi tik jeigu jie numatyti įstatyme, nekeičia šios teisės esmės ir, remiantis proporcingumo principu, yra būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti [34].

34. Šiuo atveju, kiek tai susiję, pirma, su teisėtumo principo laikymosi sąlyga, reikia pažymėti, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės grindžiamos Konkurencijos įstatymo 18–21 straipsniais.

35. Antra, dėl teisės į komunikacijos slaptumą esmės nekeitimo reikia pažymėti, kad atliekant tokią paiešką ir poėmį kaip pagrindinėse bylose tikrai reikia prieigos prie paties pranešimų turinio [35]. Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš sprendimų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šios priemonės iš esmės buvo taikomos tik tiems elektroniniams laiškams, kurie susiję su tyrimo dalyku, ir jos buvo taikomos tiksliai. Be to, kiek tai susiję su atitinkamų fizinių asmenų

[28] Nors byla, kurioje priimtas Sprendimas *WebMindLicenses*, buvo susijusi su elektroniniais laiškais, paimtais vykstant baudžiamajam procesui, tame pačiame sprendime Teisingumo Teismas patikslino, kad jų „panaudojimas“ per administracinę procedūrą taip pat yra Chartijos 7 straipsnyje užtikrinamos teisės įgyvendinimo apribojimas (žr. 80 punktą).

[29] Žr. 2024 m. sausio 11 d. EŽTT sprendimą *Arregui prieš Ispaniją* (CE:ECHR:2024:0111JUD004254118, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). 2017 m. rugsėjo 5 d. Sprendime *Bărbulescu prieš Rumuniją* (CE:ECHR:2017:0905JUD006149608, 74 punktas), kuriame buvo nagrinėjami privatūs pranešimai, išsiųsti iš darbinio kompiuterio, EŽTT patikslino, kad darbdavio nustatyta taisyklė, pagal kurią darbuotojai įpareigojami darbo vietoje susilaikyti nuo bet kokios asmeninės veiklos ir jiems draudžiama naudoti įmonės išteklius asmeniniais tikslais, neturi reikšmės pripažįstant tokius pranešimus „susirašinėjimu“ pagal EŽTK 8 straipsnio 1 dalį.

[30] Žr. 2007 m. balandžio 3 d. EŽTT sprendimo *Copland prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2007:0403JUD006261700) 41 ir 42 punktus.

[31] Žr. 2013 m. kovo 14 d. EŽTT sprendimą *Bernh Larsen Holding AS ir kiti prieš Norvegiją* (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, 106 punktas).

[32] Žr. 2017 m. rugsėjo 5 d. EŽTT sprendimą *Bărbulescu prieš Rumuniją* (CE:ECHR:2017:0905JUD006149608, 72 ir 73 punktai) ir 1992 m. gruodžio 16 d. EŽTT sprendimą *Niemietz prieš Vokietiją* (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 32 punkto pabaiga).

[33] Žr. 2007 m. spalio 16 d. EŽTT sprendimą *Wieser ir Bicos Beteiligungen Gmbh prieš Austriją* (CE:ECHR:2007:1016JUD007433601, 45 punktas).

[34] Žr. Sprendimo *WebMindLicenses* 73 punktą.

[35] Primenu, kad 2014 m. balandžio 8 d. Sprendime *Digital Rights Ireland ir kt.* (C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238) Teisingumo Teismas iš esmės konstatavo, kad Direktyvoje 2006/24/EB (2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB) (OL L 105, 2006, p. 54) nustatyta pareiga saugoti duomenis nebuvo tokia varžanti, kad galėtų paveikti teisės į privataus gyvenimo gerbimą esmę, nes ji neleido „sužinoti paties elektroninių pranešimų turinio“; dėl 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002, p. 37, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514) taip pat žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *Tele2 Sverige ir Watson ir kt.* (C-203/15 ir C-698/15, EU:C:2016:970, 101 punktas).

teisės į komunikacijos slaptumą apribojimu, atrodo, kad šios priemonės susijusios tik su jų profesinio gyvenimo aspektais, o ne su jų intymiu ir privačiu gyvenimu. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintų teisių esmės nekeitimo faktas vertinamas kiekybiškai [36]. Taigi laikausi nuomonės, kad šiuo atveju yra įvykdyta ir Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje numatyta antroji sąlyga, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ir kad priemonės, dėl kurių pradėtos pagrindinės bylos, negali pakeisti atitinkamų fizinių ar juridinių asmenų teisės į komunikacijos slaptumą esmės.

36. Trečia, kiek tai susiję su siekiamais tikslais, Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintų teisių įgyvendinimo apribojimais, kuriuos lemia nacionalinių konkurencijos institucijų atliekami patikrinimai ir poėmiai, kai jos pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 [37] 3 straipsnio 1 dalį ir 5 straipsnį taiko SESV 101 ir 102 straipsnius, siekiama atskleisti šioms nuostatoms prieštaraujančius veiksmus. Teisingumo Teismas jau turėjo progą patvirtinti, kad SESV 101 ir 102 straipsniai yra viešosios tvarkos nuostatos, kuriomis atitinkamai draudžiami karteliai ir piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi ir kuriomis siekiama nuo vidaus rinkos veikimo neatsiejamo tikslo – užtikrinti, kad šioje rinkoje nebūtų iškraipoma konkurencija [38].

37. Ketvirta, dėl proporcingumo principo laikymosi primenu, jog pagal šį principą reikalaujama, kad galimi Chartijoje įtvirtintų teisių ir laisvių apribojimai neviršytų to, kas tinkama ir reikalinga siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią. Be to, bendrojo intereso tikslo negalima siekti neatsižvelgiant į tai, kad jis turi būti derinamas su pagrindinėmis teisėmis, kurioms daro įtaką atitinkama priemonė, nustatant pusiausvyrą tarp bendrojo intereso tikslo ir nagrinėjamų teisių, siekiant užtikrinti, kad šia priemone sukelti nepatogumai nebūtų neproporcingi siekiamiems tikslams. Taigi galimybė pateisinti Chartijos 7 straipsnyje garantuojamų teisių apribojimą turi būti vertinama atsižvelgiant į suvaržymo, kurį lemia toks apribojimas, dydį ir patikrinant, ar šiuo apribojimu siekiamo bendrojo intereso tikslo svarba jį atitinka [39].

38. Šiuo atveju, mano nuomone, tikslo apsaugoti veiksmingą ir neiškraipytą konkurenciją vidaus rinkoje svarba gali pateisinti net ir didelį teisės į bendrovių komunikacijos slaptumą ribojimą, taip pat atsižvelgiant į tai, kad, kaip yra pripažinę EŽTT ir Teisingumo Teismas, valstybės kišimasis gali būti didesnis, kai jis susijęs su verslo arba komercinėmis patalpomis ar veikla [40]. Be to, kaip teisingai pažymi Komisija, dabartinėmis skaitmeninėmis aplinkybėmis elektroninis susirašinėjimas yra viena iš pagrindinių įmonių komunikacijos priemonių. Taigi skirtingos šio susirašinėjimo formos, pavyzdžiui, elektroniniai laiškai, kuriais susirašinėjama naudojant darbinį elektroninį paštą, yra tapę tokiais įrodymais, kurie dažnai yra nepakeičiami atskleidžiant antikonkurencinius veiksmus [41]. Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Komisijai įgyvendinant jai pagal Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnį suteiktus įgaliojimus vykdoma elektroninių laiškų

[36] Šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonę 1/15 *(ES ir Kanados PNR susitarimas)* (EU:C:2017:592, 150 punktas) ir 2022 m. birželio 21 d. Sprendimą *Ligue des droits humains* (C-817/19, EU:C:2022:491, 120 punktas), taip pat generalinio advokato G. Pitruzzella išvadą toje byloje (EU:C:2022:65, 93 punktas).

[37] 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 001, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

[38] Dėl SESV 101 straipsnio žr. 2022 m. kovo 22 d. Sprendimą *Nordzucker ir kt.* (C-151/20, EU:C:2022:203, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), o dėl SESV 102 straipsnio žr. 2022 m. kovo 22 d. Sprendimą *bpost* (C-117/20, EU:C:2022:202, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[39] Šiuo klausimu žr. 2022 m. gruodžio 8 d. Sprendimą *Orde van Vlaamse Balies ir kt.* (C-694/20, EU:C:2022:963, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[40] Žr. 1992 m. gruodžio 16 d. EŽTT sprendimą *Niemetz prieš Vokietiją* (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 31 punktas); taip pat žr. 2015 m. birželio 18 d. Sprendimą *Deutsche Bahn ir kt. / Komisija* (C-583/13 P, EU:C:2015:404, 20 punktas).

[41] Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2019/1 32 konstatuojamąją dalį ir 32 straipsnį, pagal kuriuos elektroniniai pranešimai priskiriami įrodymams, kuriuos nacionalinės konkurencijos institucijos turi laikyti priimtinais.

paieška ir poėmis yra leistini[42], jeigu prie bylos medžiagos pridedami tik bylai reikšmingi elektroniniai laiškai[43]. Be to, iš EŽTT jurisprudencijos matyti, kad tokios priemonės nėra *a priori* negalimos taikyti per administracinę procedūrą, jeigu teisės į susirašinėjimo slaptumą ribojimas turi ryšį su siekiamo teisėto tikslo svarba[44].

39. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, laikausi nuomonės, kad pagal Chartijos 7 straipsnį nacionalinei konkurencijos institucijai nedraudžiama išrinkti ir paimti elektroninių laiškų, kuriais susirašinėta naudojant įmonės, kurios verslo arba komercinės patalpos tikrinamos atliekant tyrimą dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, vidaus pašto dėžutę, jeigu šie laiškai yra svarbūs patikrinimo tikslui.

C. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

40. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar pagal Chartijos 7 straipsnį draudžiama, kad leidimą nacionalinei konkurencijos institucijai paimti įmonės darbuotojų ir vadovų elektroninius laiškus per patikrinimą jos verslo ar komercinėse patalpose, vykdomą atliekant tyrimą dėl SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimo, pagal Portugalijos teisę išduotų toks subjektas kaip Portugalijos prokuratūra, kuri yra įgaliota atstovauti valstybei ir palaikyti viešąjį kaltinimą bendrojo intereso tikslais ir ginti demokratinį teisėtumą pagal Konstituciją, ir kuri yra nepriklausoma.

41. Siekiant atsakyti į šį klausimą, visų pirma reikia trumpai priminti EŽTT ir Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su kratomis ir poėmiu verslo patalpose, siekiant apibrėžti atitinkamai EŽTK 8 straipsnyje ir Chartijos 7 straipsnyje numatytus apsaugos standartus, skirtus apsaugoti nuo tokių teisės, be kita ko, teisės į bendrovių susirašinėjimo slaptumą apribojimų.

42. Dėl EŽTK 8 straipsnio pirmiausia reikėtų priminti, jog pagal EŽTT jurisprudenciją šiame straipsnyje numatyta apsauga gali būti taikoma tam tikroms komercinėms patalpoms, ir kad kratos ir poėmio šiose patalpose priemonės yra atitinkamų bendrovių teisės į jų „būsto“ neliečiamumą ir „susirašinėjimo“ slaptumą ribojimas[45]. Vis dėlto, kaip jau turėjau galimybę pabrėžti, EŽTT yra patikslinęs, kad valstybė gali taikyti didesnius ribojimus verslo ar komercinėms patalpoms ar veiklai nei kitais atvejais[46]. Be to, valstybei palikta diskrecija spręsti dėl apribojimo būtinumo yra platesnė, kai priemonė taikoma juridiniams, o ne fiziniams asmenims[47]. Taip pat reikia pažymėti, kad išanalizavus šios srities EŽTT sprendimus matyti, kad jis nagrinėja kratos ir poėmio bendrovių patalpose priemonių suderinamumą su EŽTK 8 straipsniu bendrai įvertinęs visų bylai reikšmingų teisinių ir faktinių aplinkybių visumą, kaip antai, be kita ko, kompetentingai institucijai suteiktų įgaliojimų apimtį, ribojimo taikymo

[42] Žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Nexans France ir Nexans / Komisija* (C-606/18 P, EU:C:2020:571, 56–64 punktai); 2020 m. sausio 30 d. Sprendimą *České dráhy / Komisija* (C-538/18 P ir C-539/18 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:53, 101–104 punktai).

[43] Šiuo klausimu žr. 2020 m. rugsėjo 24 d. Sprendimą *Prysmian ir Prysmian Cavi e Sistemi / Komisija* (C-601/18 P, EU:C:2020:751, 58 ir 59 punktai) ir 2020 m. sausio 30 d. Sprendimą *České dráhy / Komisija* (C-538/18 P ir C-539/18 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:53, 99 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[44] Žr. 2013 m. kovo 14 d. EŽTT sprendimą *Bernh Larsen Holding AS ir kt. prieš Norvegiją* (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, 172–175 punktai), kuriame buvo nagrinėjami mokesčių kontrolės tikslais atliekami patikrinimai.

[45] Žr. 2023 m. balandžio 4 d. EŽTT sprendimą *UAB Kesko Senukai prieš Lietuvą* (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, 109 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[46] Žr. 1992 m. gruodžio 16 d. EŽTT sprendimą *Niemetz prieš Vokietiją* (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 31 punktas).

[47] Žr. 2014 m. spalio 2 d. EŽTT sprendimą *Delta Pekárny A S prieš Čekiją* (CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, 82 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

aplinkybes ir įvairias atitinkamoje teisinėje sistemoje numatytas garantijas [48], tarp jų – *a posteriori* atliekamos veiksmingos teisminės kontrolės galimybę [49], kurią EŽTT laiko pagrindine garantija [50]. EŽTT taip pat yra pabrėžęs būtinybę palyginti ribojimus su ginamo viešojo intereso svarba [51]. 2014 m. spalio 2 d. Sprendime *Delta Pekárny a.s. prieš Čekiją* [52], susijusiame su patalpų patikrinimu tiriant antikonkurencinius veiksmus, EŽTT aiškiai nurodė, kad, kai apsilankoma bendrovės patalpose, aplinkybę, kad prieš tai teismas neišdavė leidimo tokiam patikrinimui, gali atsverti *ex post facto* atliekama tokios tyrimo priemonės teisėtumo ir būtinumo teisminė kontrolė, su sąlyga, kad ši kontrolė yra veiksminga konkrečiomis aptariamo atvejo aplinkybėmis. Tam būtina, kad atitinkami asmenys galėtų pasiekti, kad būtų atlikta veiksminga ginčijamos priemonės ir jos eigos teisminė kontrolė tiek fakto, tiek teisės klausimais ir kad, jeigu neteisėta pripažinta operacija jau yra įvykusi, pateiktu ieškiniu ar ieškiniais suinteresuotasis asmuo galėtų ištaisyti situaciją. Apskritai, kiek tai svarbu šioje byloje, iš EŽTT jurisprudencijos matyti, kad pagrindinė teisė į būsto neliečiamumą, saugoma pagal EŽTK 8 straipsnį, nėra pažeidžiama, kiek tai susiję su bendrovių patalpose atliekamais patikrinimais, vien dėl to, kad prieš tai nebuvo gautas teismo leidimas, jeigu taikomos tinkamos ir pakankamos apsaugos nuo piktnaudžiavimo priemonės ir, be kita ko, numatyta išsami aptariamų priemonių teisminė kontrolė *ex post*. Tas pats pasakytina apie tame pačiame straipsnyje užtikrinamą teisę į susirašinėjimo slaptumą, nes bendrovių komunikacijos poėmio klausimas EŽTT jurisprudencijoje yra glaudžiai susijęs su jų patalpose atliekamų kratų klausimu [53].

43. Tie patys principai įtvirtinti Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, susijusioje su Chartijos 7 straipsniu. Pavyzdžiui, Sprendime *WebMind Licences* dėl elektroninių laiškų poėmio baudžiamajame procese Teisingumo Teismas patvirtino, kad, nesant išankstinio teismo leidimo, asmenų apsauga nuo savavališko viešosios valdžios institucijų šiuo straipsniu garantuojamų teisių pažeidimo reikalauja griežto tokio poėmio reglamentavimo ir ribojimo. Jis patikslino, pirma, kad toks poėmis gali būti suderinamas su minėtu 7 straipsniu tik jei vidaus teisės aktai ir praktika suteikia tinkamų ir pakankamų garantijų siekiant apsisaugoti nuo piktnaudžiavimo ir savivalės ir, antra, kad išankstinio teismo leidimo nebuvimas tam tikru mastu asmeniui, kuriam taikytas poėmis, gali būti kompensuojamas galimybe vėliau prašyti teismo kontrolės, susijusios tiek su šio poėmio teisėtumu, tiek su jo būtinybe; tokia kontrolė turi būti veiksminga konkrečiomis nagrinėjamos bylos aplinkybėmis [54]. Konkrečiai dėl Komisijos turimų įgaliojimų atlikti patikrą Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti, kad Sąjungoje nustatyta sistema atitinka EŽTK 8 straipsnio reikalavimus, kaip juos yra išaiškinęs EŽTT, ir Chartijos 7 straipsnio reikalavimus, ir kad vien išankstinio teismo leidimo nebuvimas negalėjo lemti Komisijos taikytos patikrinimo priemonės neteisėtumo. Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, kad Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnyje numatytas tiek teisinis šių įgaliojimų reglamentavimas, tiek griežti

[48] Žr. 2002 m. balandžio 16 d. EŽTT sprendimą *Colas Est ir kt. prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2002:0416JUD003797197, 48 ir 49 punktai) ir, kiek tai susiję, be kita ko, su bendrovių susirašinėjimu, 2013 m. kovo 14 d. EŽTT sprendimą *Bernh Larsen Holding AS ir kt. prieš Norvegiją* (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, 172–174 punktai); 2022 m. birželio 23 d. EŽTT sprendimą *Naumenco ir Sia Rix Shipping prieš Latviją* (CE:ECHR:2022:0623JUD005080514, 62 punktas) ir 2023 m. balandžio 4 d. Sprendimą *UAB Kesko Senukai prieš Lietuvą* (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, 113 ir 118 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[49] Žr. 2023 m. balandžio 4 d. EŽTT sprendimą *UAB Kesko Senukai prieš Lietuvą* (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, 113 ir 117 punktai ir jame nurodyta jurisprudencija).

[50] Šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 18 d. Sprendimą *Deutsche Bahn ir kt. / Komisija* (C-583/13 P, EU:C:2015:404, 32 punktas).

[51] Žr. 2013 m. kovo 14 d. EŽTT sprendimą *Bernh Larsen Holding AS ir kt. prieš Norvegiją* (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, 174 punktas).

[52] CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, 86 ir 87 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija. Tuo pačiu klausimu žr. 2017 m. sausio 19 d. EŽTT sprendimą *Posevini prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, 84 punktas).

[53] Žr. EŽTK 8 straipsnio „Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą“ vadovo (2022 m.) 602 punktą.

[54] Žr. šio sprendimo 77 ir 78 punktus.

naudojimosi jais apribojimai, o jo 8 dalyje aiškiai nurodyta, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją vykdyti Komisijos priimto sprendimo atlikti patikrinimą teisėtumo kontrolę, kuri apima tiek teisės, tiek fakto klausimus, todėl yra išsami [55].

44. Chartijos 7 straipsniu, kaip jį yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, užtikrinamas apsaugos lygis akivaizdžiai būtinas, kai nacionalinės konkurencijos institucijos, taikydamos SESV 101 ir 102 straipsnius, vykdo kratą ir poėmį [56].

45. Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šios išvados 42 ir 43 punktuose, darytina išvada, kad pagal Chartijos 7 straipsnį nedraudžiami tokie valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinė konkurencijos institucija, atlikdama tyrimą dėl preziumuojamo SESV 101 straipsnio ar SESV 102 straipsnio pažeidimo, gali atlikti kratą ir paimti elektroninius laiškus, kurių turinys susijęs su patikrinimo tikslu, prieš tai negavusi teismo leidimo, jeigu yra numatytas griežtas šios institucijos įgaliojimų teisinis reglamentavimas ir tinkamos bei pakankamos apsaugos nuo piktnaudžiavimo ir savivalės garantijos ir, be kita ko, visapusiška aptariamų priemonių *ex post* teisminė kontrolė.

46. Tačiau tokios išvados nepakanka, kad būtų galima išsamiai atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą. Iš tiesų šį klausimą reikia nagrinėti ir kitu požiūriu, ir patikrinti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėse bylose, valstybė narė taikytų aukštesnį pagal Chartijos 7 straipsnį užtikrinamos pagrindinės teisės į komunikacijos slaptumą apsaugos lygį, palyginti su numatytuoju šioje nuostatoje, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, be kita ko, įpareigodama nacionalinę konkurencijos instituciją gauti išankstinį teismo leidimą, kad ji galėtų atlikti patikrinimus ir poėmį bendrovės patalpose.

47. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Chartija įeina į Europos pagrindinių teisių apsaugos sistemą, susidedančią iš kelių lygmenų, kartu su, pirma, tarptautinės teisės normomis ir konvencijomis, tarp kurių, be kita ko, yra EŽTK, ir, antra, nacionalinėmis konstitucijomis. Šiomis aplinkybėmis Chartijos 53 straipsniu siekiama paaiškinti, kad ji negali būti naudojama siekiant pateisinti pagal tarptautinę teisę, Sąjungos ar valstybių narių teisę suteikiamo pagrindinių teisių apsaugos lygio sumažinimą. Taigi valstybių narių konstitucinėje teisėje numatyta pagrindinių teisių apsauga iš esmės gali egzistuoti kartu su Chartijoje garantuojama apsauga ir ją papildyti [57].

48. Teisingumo Teismas yra ne kartą nurodęs, kad jei, susiklosčius situacijai, kai valstybės narės veiksmai nėra visiškai reglamentuojami Sąjungos teisės, ši teisė yra įgyvendinama nacionalinėmis nuostatomis ar priemonėmis, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį,

[55] Šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 18 d. Sprendimą *Deutsche Bahn ir kt. / Komisija* (C-583/13 P, EU:C:2015:404, 29–36 punktai), taip pat žr. 2013 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Deutsche Bahn ir kt. / Komisija* (T-289/11, T-290/11 ir T-521/11, EU:T:2013:404, 74–100 punktai); dėl to, kad visos teisių gynimo priemonės dėl Komisijos taikytų tikrinimo priemonių gali kompensuoti išankstinės teisminės kontrolės nebuvimą, taip pat žr. 2023 m. kovo 9 d. Sprendimą *Les Mousquetaires ir ITM Entreprises / Komisija* (C-682/20 P, EU:C:2023:170, 57 ir paskesni punktai).

[56] Sąjungos konkurencijos teisės taikymas grindžiamas lygiagrečių įgaliojimų sistema, pagal kurią taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius gali ir Komisija, ir nacionalinės konkurencijos institucijos (žr. 2017 m. lapkričio 23 d. Sprendimą *Gasorba ir kt.* (C-547/16, EU:C:2017:891, 23 punktas). Įgyvendindamos šiuos įgaliojimus, šios institucijos privalo laikytis Chartijos, visų pirma jos 7 straipsnio, kiek tai susiję su tikrinimo įgaliojimais.

[57] Šiuo klausimu žr., be kita ko, 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 115 punktas).

nacionalinės valdžios institucijos ir teismai gali taikyti nacionalinius pagrindinių teisių apsaugos standartus, jei toks taikymas nepažeidžia Chartijoje, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, numatyto apsaugos lygio, nei Sąjungos teisės viršenybės, vienovės ir veiksmingumo [58].

49. Taigi nacionalinių pagrindinių teisių apsaugos standartų taikymui srityse, kuriose taikoma Chartija, nustatyti trys apribojimai.

50. Pirma, tokiam taikymui reikia, kad nagrinėjama situacija nebūtų išsamiai reglamentuota Sąjungos teisės. Kalbant konkrečiau apie situaciją, kai valstybės narės įgyvendina direktyvos nuostatas, pažymėtina, kad toks taikymas galimas tik tuo atveju, kai šia direktyva nėra atliktas visiškas suderinimas [59].

51. Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, pirma, kad Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsniu siekiama reglamentuoti tik Komisijos tyrimo įgaliojimus ir kad nei iš jo teksto, nei iš šio straipsnio konteksto ar tikslo negalima daryti išvados, kad jis skirtas taikyti ir nacionalinėms konkurencijos institucijoms [60]. Antra, Direktyva 2019/1, jei ji taikytina pagrindinių bylų faktinėms aplinkybėms, nesiekiama visiškai suderinti valstybių narių teisės aktų, susijusių su konkurencijos institucijų įgaliojimais patikrinimų verslo patalpose ir poėmio srityje, be kita ko, kiek tai susiję su sąlygomis, nuo kurių priklauso sprendimų dėl tokių priemonių taikymo galiojimas. Todėl šios sąlygos priklauso valstybių narių kompetencijai, kurios iš esmės gali laisvai taikyti iš šių priemonių atsirandantiems apribojimams konstitucines garantijas, numatytas jų pačių teisės sistemose, įskaitant reikalavimą gauti išankstinį teismo leidimą, su sąlyga, kad laikomasi Sąjungos teisės. Be to, Direktyvos 2019/1 6 straipsnio 3 dalyje, siejamoje su jos 31 konstatuojamąja dalimi, aiškiai numatyta, kad ji taikoma nedarant poveikio nacionalinėje teisėje nustatytoms pareigoms, susijusioms su išankstiniu nacionalinės teisminės institucijos leidimu atlikti tokius patikrinimus [61].

52. Antra, nacionalinių pagrindinių teisių apsaugos standartų taikymas neturi pažeisti Chartijoje numatyto apsaugos lygio. Sąjungos teisinėje sistemoje Chartija nustatytas būtiniausias joje pripažįstamų teisių ir laisvių apsaugos lygis, todėl nei Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai, nei valstybės narės, įgyvendindamos Sąjungos teisę, negali užtikrinti mažesnio apsaugos lygio.

53. Taigi nagrinėjamu atveju valstybė narė gali numatyti, kad pagal nacionalines konstitucines nuostatas, kuriomis užtikrinama pagrindinė teisė į susirašinėjimo slaptumą, nacionalinės konkurencijos institucijos atliekama krata ir elektroninių laiškų poėmis atliekant patikrinimus įmonės verslo patalpose per tyrimą dėl SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimo turi iš anksto gauti teisminės institucijos leidimą, nesvarbu, ar tai būtų prokuratūra, kuriai pavesta palaikyti viešąjį kaltinimą siekiant bendrojo intereso, ar ikiteisminio tyrimo teisėjas, su sąlyga, kad garantijomis, vertinant jas kaip visumą, susijusios su minėtos pagrindinės teisės ribojimais, kylančiais dėl šių priemonių, įskaitant suinteresuotiesiems asmenims prieinamas teismines teisių gynimo priemones, užtikrinamas toks šios teisės apsaugos lygis, kuris būtų bent lygiavertis užtikrinamam Chartijos 7 straipsniu, kaip jį yra išaiškinęs Teisingumo Teismas.

[58] Žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Spiegel Online* (C-516/17, EU:C:2019:625, 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Tuo pačiu klausimu žr. 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 110 punktas) ir galiausiai 2024 m. sausio 9 d. Nutartį *Unitatea Administrativ Teritorială Județul Brașov* (C-131/23, EU:C:2024:42, 81 punktas).

[59] Žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Funke Medien NRW* (C-469/17, EU:C:2019:623, 33 punktas).

[60] Pagal analogiją žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 35–38 punktai).

[61] Pažymiu, kad diskrecija valstybėms narėms suteikiama ir tuo atveju, kai Direktyvoje 2019/1 numatyta, kad reikalingas išankstinis leidimas: žr. šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalį, siejamą su jos 34 konstatuojamąja dalimi.

54. Trečia, pagrindinių teisių apsaugos standartų taikymas neturi pažeisti Sąjungos teisės viršenybės, vienovės ir veiksmingumo [62]. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas atmetė bet kokį Chartijos 53 straipsnio aiškinimą, pagal kurį juo valstybei narei apskritai leidžiama taikyti jos konstitucijoje užtikrinamų šių teisių apsaugos lygį, kai jis aukštesnis nei numatytasis chartijoje, ir remiantis juo prireikus netaikyti Sąjungos teisės nuostatų [63]. Taigi valstybės narės galimybė per SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimų tyrimą taikyti savo pačios konstitucines garantijas kratos ir poėmio srityje, kai šiomis garantijomis užtikrinamas aukštesnis nei Chartijoje pagrindinės teisės į susirašinėjimo slaptumą apsaugos lygis, priklauso, be kita ko, nuo to, ar toks taikymas gali pakenkti antikonkurencinės veiklos užkardymo veiksmingumui Sąjungoje. Šiuo klausimu primenu, jog Teisingumo Teismas ne kartą yra patvirtinęs, kad valstybių narių konkurencijos institucijos ir jų teismai turi taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius, kai faktinės aplinkybės patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, ir užtikrinti veiksmingą jų taikymą dėl bendrojo intereso [64].

55. Tai, kad pagal valstybės narės konstituciją, kaip ją aiškina šios valstybės Konstitucinis Teismas, nacionalinės konkurencijos institucijos atliekant patikrinimus antikonkurenciniais veiksmais įtariamos įmonės verslo patalpose vykdomai kratai ir elektroninių laiškų, net jei jie atidaryti (perskaityti), poėmiui turi būti iš anksto duotas ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimas, savaime negali paneigti veiksmingo SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo. Kaip jau pažymėjau šios išvados 51 punkte, iš Direktyvos 2019/1 aiškiai matyti, kad, kaip siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas, išankstinio teisminės institucijos leidimo, skirto tam, kad nacionalinės konkurencijos institucijos galėtų įgyvendinti tikrinimo įgaliojimus, numatymas priklauso valstybių narių kompetencijai, be to, šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje aiškiai numatyta valstybių narių teisė numatyti tokį leidimą.

56. AdC teigia, kad *Tribunal constitucional* (Konstitucinis Teismas) pateiktu aiškinimu ne tik paneigiama galimybė kaip įrodymą naudoti elektroninius laiškus, paimtus per kratas, kurios yra pagrindinių bylų dalykas, nes dėl tokio aiškinimo taip pat gali būti pripažinti negaliojančiais galutiniai sprendimai, kuriais konstatuotas SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimas, kadangi įrodymai, kuriais rėmėsi ši institucija, pastaruosius dešimt metų būtų gauti neteisėtai. Taigi toks aiškinimas trukdytų veiksmingai taikyti Sąjungos konkurencijos taisykles.

57. Šiuo klausimu pažymiu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ne tik neklausė to Teisingumo Teismo, bet ir nepateikė Teisingumo Teismui būtinos informacijos, kuri leistų jam įvertinti 2023 m. teismo sprendimų taikymo sritį ir jų taikymo laiko atžvilgiu apimtį, taip pat galimą jų poveikį AdC priimtiems galutiniams sprendimams, kuriais konstatuojami SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimai.

58. Šiomis aplinkybėmis toliau pateiksiu kelias pastabas.

59. Taisyklės, susijusios su įrodymų rinkimo sąlygomis ir jų naudojimu nacionalinėse administracinėse SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūrose, nesant Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, priklauso valstybių narių kompetencijai [65]. Taigi tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėse bylose, valstybė narė gali numatyti, kad įrodymai, surinkti

[62] Šiuo klausimu žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 60 punktas).

[63] Žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 56 punktas).

[64] Žr. 2011 m. birželio 14 d. Sprendimą *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija); tuo pačiu klausimu taip pat žr. 2024 m. sausio 18 d. Sprendimą *Lietuvos notarų rūmai ir kt.* (C-128/21, EU:C:2024:49, 108 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[65] Nei Reglamente Nr. 1/2003, nei Direktyvoje 2019/1, išskyrus jos 32 straipsnį, kuriame nurodytos nacionalinėje konkurencijos institucijoje priimtinų įrodymų rūšys, šiuo klausimu nėra jokių nuostatų.

konkurencijos institucijai atliekant patikrinimus be išankstinio teismo leidimo, reikalaujamo pagal šios valstybės narės konstituciją, kaip jį yra išaiškinęs jos Konstitucinis Teismas po šių priemonių įvykdymo, nebūtų galimi per tokią procedūrą [66].

60. Vis dėlto, nors šių taisyklių nustatymas ir taikymas priklauso valstybių narių kompetencijai, jos turi įgyvendinti šią kompetenciją laikydamosi Sąjungos teisės, visų pirma veiksmingumo principo. Taigi dėl jų negali tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisę, ir būtent konkurencijos teisės srityje jos turi užtikrinti, kad jų nustatomos ar taikomos taisyklės nepakenktų veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių taikymui, kurį nacionalinės konkurencijos institucijos turi užtikrinti, saugodamos bendrąjį interesą [67].

61. Nagrinėjamu atveju, pirma, manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vertindamas 2023 m. teismo sprendimų pasekmes, turi atsižvelgti į būtinybę užtikrinti veiksmingą Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymą, pasinaudojant visomis nacionalinėje teisėje numatytomis galimybėmis, įskaitant, jei reikia, galimybę tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėse bylose, ištaisyti išankstinio teismo leidimo nebuvimą, *a posteriori* atliekant teisminę kontrolę, siekiant užtikrinti, kad būtų nubausta už šių taisyklių nesilaikymą.

62. Antra, siekiant užtikrinti visišką SESV 101 ir 102 straipsnių veiksmingumą, Portugalijos teismams galėtų tekti netaikyti nacionalinės taisyklės, kuria 2023 m. teismo sprendimuose pateiktas išaiškinimas pripažįstamas atgaline data, ir dėl to kiltų klausimas dėl atitinkamų įmonių atsakomybės tais atvejais, kai AdC galutinai konstatavo Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, nes kiltų sisteminė nebaudžiamumo už tokius pažeidimus grėsmė [68].

IV. Išvada

63. Atsižvelgdama į visa, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão* (Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas, Portugalija) kiekvienoje iš sujungtų bylų C-258/23, C-260/23 pateiktą trečiąjį prejudicinį klausimą:

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip: pagal jį nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos per patikrinimą įmonės patalpose, atliekamą vykdant tyrimą dėl SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimo, nacionalinė konkurencijos institucija atlieka kratą ir paima elektroninius laiškus, kurių turinys susijęs su patikrinimo tikslu, neturėdama išankstinio teismo leidimo, jeigu yra numatytas griežtas šios institucijos įgaliojimų reglamentavimas ir tinkamos bei pakankamos apsaugos nuo piktnaudžiavimo ir savivalės garantijos, be kita ko, visapusiška aptariamų priemonių *ex post* teisminė kontrolė.

[66] Be to, tokia taisyklė tik atspindėtų reikalavimus, kylančius iš teisėtumo bei teisinės valstybės principų ir pagrindinių teisių paisymo; pagal analogiją žr. 2019 m. sausio 17 d. Sprendimą *Dzivev ir kt.* (C-310/16, EU:C:2019:30, 38 punktas); taip pat žr. Sprendimo *WebMindLicences* 80–89 punktus.

[67] Žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 46 punktas).

[68] Pagal analogiją žr. 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 111–124 punktai ir rezoliucinės dalies 1 punktas). Taip pat pagal analogiją žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 53 punktas).